

**ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ
ԳԵՐԱԳՈՒՅՆ ԴԱՏԱՐԱՆ**

ԼՂՀ վերաքննիչ դատարանի որոշում
Քաղաքացիական գործ ԸԻԴ 0273/02/16թ.
Նախագահող դատավոր՝ Հ.Գրիգորյան
Դատավորներ՝ Հ.Խաչատրյան
Կ.Սաղյան

Քաղաքացիական գործ ԸԻԴ 0273/02/16թ.

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

ՀԱՆՈՒՆ ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ք.Ստեփանակերտ

30-ին հունվարի 2017թ.

ԼՂՀ Գերագույն դատարանը (այսուհետ՝ Գերագույն դատարան)՝ վճռաբեկության կարգով.

նախագահությամբ՝ դատավոր
դատավորներ՝

Գ.Արզումանյանի
Ա.Աբրահամյանի
Վ. Հովսեփյանի

դռնբաց դատական նիստում քննելով ըստ հայցի Սլավիկ Ռաֆիկի Բաղայանի ընդդեմ Արթուր Վալերիի Աբրահամյանի՝ 190.500 /հարյուր իննսուն հազար հինգ հարյուր/ ՀՀ դրամ՝ որպես պատճառված վնասի հատուցման գումար, բռնագանձելու պահանջի մասին ԸԻԴ 0273/02/16 քաղաքացիական գործով ԼՂՀ վերաքննիչ դատարանի 2016թ. նոյեմբերի 22-ի որոշման դեմ պատասխանող Արթուր Վալերիի Աբրահամյանի վճռաբեկ բողոքը վարույթ ընդունելու հարցը,

Պ Ա Ր Զ Ե Ց

1.Գործի դատավարական նախապատմությունը.

2016 թվականի փետրվարի 22-ին Սլավիկ Ռաֆիկի Բաղայանի /այսուհետ՝ նաև Հայցվոր/ իր ներկայացուցիչ Վլադիմիր Ադվերիկի Հայրապետյանի միջոցով հայցադիմում է ներկայացրել ԼՂՀ ընդհանուր իրավասության առաջին ատյանի դատարան /այսուհետ՝ նաև Դատարան/ ընդդեմ Արթուր Վալերիի Աբրահամյանի /այսուհետ՝ նաև Պատասխանող/՝ 190.500 ՀՀ դրամ՝ որպես պատճառված վնասի հատուցման գումար, բռնագանձելու մասին պահանջով:

Դատարանը 2016 թվականի օգոստոսի 10-ի վճռով հայցը բավարարել է:

2016 թվականի սեպտեմբերի 15-ին Դատարանի վերոնշյալ վճռի դեմ վերաքննիչ բողոք է բերել Պատասխանողը:

2016 թվականի նոյեմբերի 22-ի որոշմամբ ԼՂՀ վերաքննիչ դատարանը /այսուհետ՝ նաև Վերաքննիչ դատարան/ բողոքը մերժել է՝ Դատարանի 2016 թվականի օգոստոսի 10-ի վճիռը թողնելով օրինական ուժի մեջ:

Վերաքննիչ դատարանի նշված որոշման դեմ 2016 թվականի դեկտեմբերի 22-ին վճռաբեկ բողոք է բերել պատասխանող Ա. Վ. Աբրահամյանը:

Վճռաբեկ բողոքի պատասխան չի ներկայացվել:

Գերագույն դատարանի 2017թ. հունվարի 18-ի որոշմամբ վճռաբեկ բողոքն ընդունվել է վարույթ:

2. Վճռաբեկ բողոքի հիմքերը, հիմնավորումները և պահանջը.

Սույն վճռաբեկ բողոքը քննվում է հետևյալ հիմքերի սահմաններում ներքոհիշյալ հիմնավորումներով.

Վերաքննիչ դատարանը խախտել է իրավահարաբերության ծագման պահին գործող ԼՂՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1058-րդ հոդվածը, ԼՂՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 44-րդ, 45-րդ, 49-րդ հոդվածները:

Բողոք բերած անձը նշված պնդումը պատճառաբանել է հետևյալ փաստարկներով.

Ըստ բողոքի հեղինակի՝ վերաքննիչ դատարանի որոշումը անհիմն է և ապօրինի, քանի որ կայացվել է նյութական և դատավարական իրավունքի նորմերի այնպիսի խախտումներով, որոնք ազդել են գործի ելքի վրա ու դրանք, որպես բողոքարկվող դատական ակտի բեկանման հիմք հանդիսացող առերևույթ դատական սխալներ, առաջացրել են ծանր հետևանքներ:

Նախ, Վերաքննիչ դատարանը առանց պատշաճ իրավական գնահատական տալու գործում եղած ապացույցներին, իրարամերժ ու հակասական փաստերի ու հանգամանքների առկայության պարագայում, չպարզելով գործի իրական հանգամանքները, հանգել է սխալ հետևության և ճիշտ ընտրելով ու վկայակոչելով կիրառման ենթակա նյութական իրավունքի նորմերը, թույլ է տվել դրանց սխալ կիրառում, որն արտահայտվել է նրանում, որ կայացված որոշման մեջ հղում կատարելով ԼՂՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1058-րդ հոդվածով սահմանված՝ պատճառված վնասի համար պատասխանատվության ընդհանուր պարտադիր պայմաններին, անտեսել է այն կարևոր հանգամանքը, որ պատճառված վնասը լրիվ ծավալով ենթակա է հատուցման այն պատճառված անձի կողմից, մինչդեռ գործի քննությամբ չի հաստատվել, որ հայցվորին վնասը լրիվ ծավալով պատճառվել է հենց իր անասունների կողմից:

Վերաքննիչ դատարանը որոշման «Վերաքննիչ բողոքի քննության համար նշանակություն ունեցող փաստերը» բաժնում, ի թիվս այլ փաստերի, ճիշտ ներկայացնելով այն հանգամանքը, որ «պատասխանողը չի վիճարկել, որ իրեն պատկանող 2 գլուխ ձիերը մուտք են գործել հայցվորի մշակված հողամաս և նյութական վնաս պատճառել վերջինիս, նշելով սակայն, որ վնասը պատճառվել է ոչ միայն իր ձիերի, այլ նաև այլ անձանց պատկանող մի քանի գլուխ ձիերի կողմից», անհասկանալի նկատառումներից ելնելով, հաջորդ՝ 7-րդ ենթակետում արձանագրել

է, որ «գործում բացակայում է պատասխանողի վկայակոչած փաստը հիմնավորող որևէ ապացույց», այն դեպքում, որ ստորադաս դատարանում գործի քննության ժամանակ իր լիակատար հաստատումն է գտել այն իրողությունը, որ վնասը պատճառվել է ոչ միայն իրեն պատկանող երկու գլուխ ձիերի /ավելի ստույգ՝ ձիու և մտրուկի/ կողմից, այլ նաև այլ անձանց՝ մասնավորապես Տոնաշեն գյուղի բնակիչներին պատկանող թվով 8-10 գլուխ ձիերի կողմից ցանված դաշտը արածավերելու հետևանքով:

Վերաքննիչ դատարանը, անտեսելով գործում առկա ապացույցները՝ մասնավորապես հայցվորի և իր կողմից հրավիրված վկաների ցուցմունքները, ակնհայտ սխալ է թույլ տվել, քանի որ 2016թ. հունվարի 24-ին կազմված ակտում նշված վնասը պատճառվել է առավելապես այլ անձանց պատկանող թվով 8-10 գլուխ ձիերի բավական տևական ժամանակահատվածում արածավերելու հետևանքով ու հանգել է սխալ հետևության, ինչը և հիմք է հանդիսացել անհիմն և ապօրինի դատական ակտ կայացնելու համար:

Վերաքննիչ դատարանը թույլ է տվել նաև դատավարական իրավունքի նորմերի խախտումներ, որոնք արտահայտվել են նրանում, որ հայցվոր կողմը չի ապացուցել իր վկայակոչած փաստերը, ինչի պատճառով վիճելի է մնացել իր՝ որպես պատասխանողի կողմից հայցվող գումարի չափով հայցվորին լրիվ ծավալով գույքային վնաս պատճառելու հանգամանքը, որի բացասական հետևանքները՝ համաձայն ԼՂՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 44-րդ հոդվածի 1-ին և 6-րդ մասերի, կրում է գործով հայցվոր կողմը, իսկ եթե բոլոր ապացույցների հետազոտումից հետո վիճելի է մնում փաստի առկայությունը կամ բացակայությունը, ապա դրա հետևանքները կրում է փաստի ապացուցման պարտականությունը կրող կողմը, ուստի Վերաքննիչ դատարանը խախտել է նաև ԼՂՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 45-րդ հոդվածի պահանջները:

Վերոգրյալի հիման վրա բողոք բերած անձը խնդրել է բեկանել Վերաքննիչ դատարանի 2016 թվականի նոյեմբերի 22-ի որոշումը և գործն ուղարկել Դատարան՝ նոր քննության:

3. Վճռաբեկ բողոքի քննության համար նշանակություն ունեցող փաստերը.

Վճռաբեկ բողոքի քննության համար էական նշանակություն ունեն հետևյալ փաստերը.

1. Վերաքննիչ դատարանի նախագահ Կարեն Ղարայանի 2016թ. սեպտեմբերի 21-ի մակագրության թերթիկի համաձայն՝ ԸԻԴ 0273/02/16 քաղաքացիական գործով պատասխանող Արթուր Վալերիի Աբրահամյանի վերաքննիչ բողոքի քննությունը հանձնարարվել է Վերաքննիչ դատարանի հետևյալ կազմին՝ նախագահող դատավոր Հովհաննես Գրիգորյան, դատավորներ Հասմիկ Խաչատրյան, Կարեն Սաղյան /գ.թ.47/:

2. Վերաքննիչ դատարանը՝ նախագահող դատավոր Հովհաննես Գրիգորյան, դատավորներ Հասմիկ Խաչատրյան և Կարեն Սաղյան կազմով 2016թ. սեպտեմբերի 23-ի որոշմամբ պատասխանող Արթուր Վալերիի Աբրահամյանի վերաքննիչ բողոքն ընդունել է վարույթ և գործի դատաքննությունը նշանակել 2016թ. հոկտեմբերի 19-ին, ժամը 12-ին /գ.թ..55/:

3. Վերաքննիչ դատարանի նախագահ Կարեն Ղարայանի թիվ 16 առ 14 հոկտեմբերի 2016թ. հրամանով Վերաքննիչ դատարանի դատավոր Կարեն Սաղյանը 2016թ. հոկտեմբերի 16-ից մինչև 22-ը ներառյալ՝ 7 օր տևողությամբ գործուղվել է ՀՀ

<<Արդարադատության Ակադեմիա>> ՊՈԱԿ /գ.թ.59/, որի պատճառով քաղաքացիական գործի քննությունը հետաձգվել ու նշանակվել է 2016թ. նոյեմբերի 8-ին, ժամը 11-ին /գ.թ.65/:

4.Վերաքննիչ դատարանի նախագահ Կարեն Ղարայանի 2016 թվականի նոյեմբերի 8-ի գրությամբ դատավոր Հասմիկ Խաչատրյանի փոխարեն դատական կազմ է մտցվել դատավոր Հրայր Աբրահամյանը /գ.թ.63/:

5.Համաձայն 08.11.2016թ. դատական նիստի արձանագրության՝ բողոքարկվող գործի դատաքննությունը սկսվել և ավարտվել է նախագահող դատավոր Հովհաննես Գրիգորյան, դատավորներ Հրայր Աբրահամյան, Կարեն Սադյան կազմով /գ.թ.67/, սակայն 22.11.2016թ. դատական ակտը ստորագրվել և հրապարակվել է նախագահող դատավոր Հովհաննես Գրիգորյան, դատավորներ Հասմիկ Խաչատրյան, Կարեն Սադյան կազմով /գ.թ.69,78/:

4. Գերագույն դատարանի պատճառաբանությունները և եզրահանգումը.

Գերագույն դատարանն արձանագրում է, որ բողոքարկված դատական ակտը վճռաբեկ վերանայման ենթարկելը բխում է օրենքի միատեսակ կիրառության ապահովման գործառնության և գտնում, որ սույն գործով արտահայտած իրավական դիրքորոշումները կարևոր նշանակություն ունեն նմանատիպ գործերով միասնական դատական պրակտիկա ձևավորելու համար, ուստի սույն վճռաբեկ բողոքի քննության հետ կապված, Գերագույն դատարանն անհրաժեշտ է համարում անդրադառնալ այն իրավական խնդրին, թե՛ վճռաբեկ բողոքում չնշված, բայց բողոքարկված գործում ԼՂՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 241-րդ հոդվածի 2-րդ մասով նախատեսված հիմքի /հիմքերի/ առկայության դեպքում, Գերագույն դատարանը պարտավոր է, արդյոք, անդրադառնալ այդ հիմքին՝ դուրս գալով վճռաբեկ բողոքի հիմքերի և հիմնավորումների սահմաններից և այդ հիմքով բեկանել դատական ակտը:

Նշված հարցադրմանը պատասխանելու համար Գերագույն դատարանը հարկ է համարում անդրադառնալ ԼՂՀ Սահմանադրության /այսուհետ՝ Սահմանադրություն/ մի քանի նորմերի, որոնք գերակա և պարտադիր են Սահմանադրությունից բխող բոլոր իրավական ակտերի համար:

Սահմանադրության 112-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ արդարադատություն իրականացնելիս դատավորն անկախ է:

Օրինականության սկզբունքը, որը համընդհանուր է իրավունքի բոլոր ճյուղերի համար, ամրագրված է Սահմանադրության մի շարք նորմերում, իսկ ընդհանուր տեսքով՝ Սահմանադրության 6-րդ հոդվածում, որի 2-րդ մասի համաձայն՝ պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմիններն ու պաշտոնատար անձինք իրավասու են կատարել միայն այնպիսի գործողություններ, որոնց համար լիազորված են Սահմանադրությամբ և օրենքներով:

Օրինականության սկզբունքը դատարանների համար նշանակում է, որ դատարանների բոլոր որոշումները և դատավարական գործողությունները պետք է համապատասխանեն ինչպես նյութական, այնպես էլ դատավարական իրավունքի նորմերին, այսինքն՝ օրենքին: Այլ կերպ ասած, օրինականության սկզբունքը պահանջ է դատարաններին՝ իրենց գործունեության մեջ անշեղորեն ղեկավարվել նյութական և դատավարական իրավունքի նորմերով, առավել բարձր իրավաբանական ուժ ունեցող իրավական ակտերով:

Օրինականության սկզբունքը ԼՂՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքում /այսուհետ՝ նաև Օրենսգրքի/ չի առանձնացված, բայց նրա նշանակությունը և ազդեցությունն արտացոլված է Օրենսգրքի բազմաթիվ հոդվածներում և այն վերադաս դատարանի համար չափանիշ է՝ ստորադաս դատարանի դատական ակտի օրինական և հիմնավորված լինելը ստուգելու համար: Այսպես, Օրենսգրքի 10-րդ հոդվածի 1-ին մասն արձանագրում է, որ դատարանը վեճերը և այլ գործերը լուծում է Սահմանադրության, օրենքների և դրանց համապատասխան ընդունված այլ իրավական ակտերի հիման վրա: Օրենսգրքի 121-րդ հոդվածից նկատելի է, որ դատարանի վճռին ներկայացվող հիմնական պահանջներից մեկը՝ օրինականությունն է: Այստեղից բխում է, որ յուրաքանչյուր անհիմն վճիռ պետք է անօրինական համարել, իսկ անօրինական դատական որոշումը խաթարում է արդարադատության բուն էությունը և սասանում դատական իշխանության հեղինակությունը:

Օրինականության սկզբունքի իրացման երաշխիքներից մեկն էլ դատական սխալի վերացումն է: Օրենսգրքի 239-րդ հոդվածով նախատեսված վճռաբեկ բողոք բերելու հիմքերից մեկը դատական սխալն է՝ նյութական կամ դատավարական իրավունքի այնպիսի խախտումը, որը կարող էր ազդել գործի ելքի վրա: Այդ առումով, օրենսդիրն Օրենսգրքի 241-րդ հոդվածի 2-րդ մասում նշել է այն անվերապահ կամ պարտադիր հիմքերը, որոնց առկայության պայմաններում դատական ակտը բոլոր դեպքերում ենթակա է բեկանման: Փաստորեն, Օրենսգրքի 241-րդ հոդվածի 2-րդ մասը հրամայական և անվերապահ բնույթ ունի:

Գերագույն դատարանը շեշտում է, որ արդարադատության իրականացման տեսանկյունից Օրենսգրքի 241-րդ հոդվածի 2-րդ մասի և 252-րդ հոդվածի նորմերը չեն հակասում, այլ՝ փոխլրացնում են միմյանց և ամեն պարագայում ուղղված են ստորադաս դատարանի կողմից թույլ տրված դատական սխալը վեր հանելուն և ուղղելուն:

Այսպիսով, Գերագույն դատարանն արձանագրում է, որ վճռաբեկության կարգով քաղաքացիական գործերով դատական ակտերի վերանայման վարույթը միանշանակ չպետք է կախման մեջ դնել վճռաբեկ բողոքի հիմքերից և հիմնավորումներից, քանի որ բողոքարկված դատական ակտով քաղաքացիական դատավարության իրականացման սկզբունքների և հիմնարար կանոնների խախտման փաստերն ինքնըստինքյան կասկածի տակ են դնում նման խախտումներով ընդունված դատական ակտի օրինականությունը, հիմնավորվածությունը և պատճառաբանվածությունը:

Հետևաբար, բողոքարկված գործով Օրենսգրքի 241-րդ հոդվածի 2-րդ մասով նախատեսված հիմքերի /<<վճիռը բեկանելու անվերապահ հիմքեր>>/ առկայության դեպքում, Գերագույն դատարանը, խստորեն ղեկավարվելով օրինականության գերակայության սկզբունքով և արդարադատության վերջնական նպատակին հասնելու համար, դատական ակտի վերանայման ընթացքում չպետք է կաշկանդված լինի վճռաբեկ բողոքով:

Օրենսգրքի 241-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ վճիռը բոլոր դեպքերում ենթակա է բեկանման, եթե՝

1/ դատարանը գործը քննել է ոչ օրինական կազմով.

2/ դատարանը գործը քննել է գործին մասնակցող անձանցից որևէ մեկի բացակայությամբ, որը պատշաճ ձևով չի տեղեկացվել նիստի ժամանակի և վայրի մասին.

3/ վճիռը ստորագրել է ոչ այն դատավորը, որը կայացրել է այն.

4/ վճիռը կայացրել է ոչ այն դատավորը, որը մտնում է գործը քննող դատարանի կազմի մեջ.

5/ գործից բացակայում է դատական նիստի արձանագրությունը:

Սույն որոշման 3-րդ մասում շարադրված փաստերի համաձայն՝ ԸԻԴ 0279/02/16թ. քաղաքացիական գործով պատասխանող Արթուր Վալերիի Աբրահամյանի վերաքննիչ բողոքը վարույթ է ընդունվել նախագահող դատավոր Հովհաննես Գրիգորյան, դատավորներ Հասմիկ Խաչատրյան, Կարեն Սաղյան կազմով, սակայն վերաքննիչ բողոքի դատաքննությունն իրականացվել է նախագահող դատավոր Հովհաննես Գրիգորյան, դատավորներ Հրայր Աբրահամյան, Կարեն Սաղյան կազմով, իսկ Վերաքննիչ դատարանի 2016թ. նոյեմբերի 22-ի որոշումը ստորագրվել է նախագահող դատավոր Հովհաննես Գրիգորյանի, դատավորներ Կարեն Սաղյանի և Հասմիկ Խաչատրյանի կողմից:

Գործի փաստերի համադրման արդյունքում Գերագույն դատարանն արձանագրում է, որ սույն գործով Վերաքննիչ դատարանի որոշումը ստորագրել է ոչ այն դատավորը, որն այն կայացրել է, քանի որ գործի դատաքննությանը մասնակցել է դատավոր Հրայր Աբրահամյանը, սակայն նրա փոխարեն հրապարակված որոշումը ստորագրել է դատավոր Հասմիկ Խաչատրյանը, որը չի մասնակցել վերաքննիչ բողոքի դատաքննությանը: Տվյալ դեպքում առկա է Օրենսգրքի 241-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 3-րդ և 4-րդ կետերով նախատեսված հիմքերը՝ դատական ակտը ստորագրել է ոչ այն դատավորը, որը կայացրել է այն և դատական ակտը կայացրել է ոչ այն դատավորը, որը մտնում է գործը քննող դատարանի կազմի մեջ:

Սույն գործով վերը վերլուծության ենթարկված հանգամանքների համակացությունը Գերագույն դատարանին բերում է այն եզրահանգման, որ բողոքարկվող դատական ակտը կայացվել է Վերաքննիչ դատարանի ոչ օրինական դատական կազմի կողմից, քանի որ դատական ակտը կայացրել է ոչ այն դատավորը, որը մտնում է գործը քննող դատարանի կազմի մեջ և դատական ակտը ստորագրել է ոչ այն դատավորը, որը կայացրել է այն:

Այսպիսով, բողոքարկվող գործում Օրենսգրքի 241-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 3-րդ և 4-րդ կետերի հիմքերի առկայությունը Գերագույն դատարանը դիտում է բավարար՝ վերաքննիչ դատարանի որոշումը բեկանելու համար:

Ինչ վերաբերում է վճռաբեկ բողոքում նշված նյութական և դատավարական իրավունքի նորմերի խախտված լինելու վերաբերյալ հիմնավորումներին, ապա Գերագույն դատարանը Օրենսգրքի 241-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 3-րդ և 4-րդ կետերի խախտված լինելու պայմաններում դրանց չի անդրադառնում:

Ելնելով վերոգրյալներից և ղեկավարվելով ԼՂՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 253-256-րդ հոդվածներով՝ ԼՂՀ Գերագույն դատարանը

Ո Ր Ո Շ Ե Ց

1. Պատասխանող Արթուր Վալերիի Աբրահամյանի վճռաբեկ բողոքը բավարարել մասնակիորեն: Բեկանել ԼՂՀ վերաքննիչ դատարանի 2016 թվականի նոյեմբերի 22-ի որոշումը և գործն ուղարկել նույն դատարան՝ նոր քննության:

2. Դատական ծախսերի հարցին անդրադառնալ գործի նոր քննության արդյունքներով:

3. Որոշումն օրինական ուժի մեջ է մտնում դատական նիստերի դահլիճում հրապարակման պահից, վերջնական է և ենթակա չէ բողոքարկման:

ՍԷՄԵՎԻՆԻՍՏ _____ **Գ.ԱՐԶՈՒՄԱՆՅԱՆ**

ՄԻՍՏՐԱՆՍԻՍՏ _____ **Ա.ԱԲՐԱՀԱՄՅԱՆ**

_____ **Վ.ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ**